

TÜRKİYE’DE ÇEVRE MUHASEBESİ KONUSUNDA YAYINLANMIŞ AKADEMİK ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ¹

Kafkas Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi
KAÜİBFD
Cilt, 13, Sayı 26, 2022
ISSN: 1309 – 4289
E – ISSN: 2149-9136

Makale Gönderim Tarihi: 19.04.2022 Yayına Kabul Tarihi: 24.10.2022

Seçil ÖZTÜRK YÖNDEMLİ
Dr. Öğr. Üyesi
Çanakkale Onsekiz Mart
Üniversitesi
Çan Uygulamalı Bilimler Fakültesi,
Çanakkale, Türkiye
secilozturk@comu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-3357-3214

ÖZ | Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de çevre muhasebesi konusundaki akademik çalışmaları değerlendirmek ve araştırma eğilimlerini belirlemektir. Amaca yönelik olarak, başlangıç yılı sınırlandırılmaksızın 2022 yılına kadar Dergipark ve Yöktez veri tabanlarından ulaşılan 146 akademik çalışma bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Sonuçlara göre; ilk akademik çalışma 1995 yılında rastlanan yüksek lisans tezidir. 2005 yılı sonrasında akademik çalışma sayısı artış eğilimine girmiş olup, en fazla yayın 2019 yılında yapılmıştır. En fazla sayıda makale Muhasebe ve Finansman Dergisi’nde, tez Marmara Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi’nde yayınlanmıştır. Son yıllarda çevre muhasebesi konusundaki çalışmalar genellikle kurumsal raporlama, maliyet muhasebesi ve muhasebe eğitimi üzerinedir. Makalelere toplam atıf sayısı “1.254” olup, en çok atıf alan makale “Haftacı, V. ve Soylu, K. (2008) tarafından yazılan “Çevresel bilgilerin muhasebesi ve raporlanması” adlı makaledir. Makalelerde en sık kullanılan veri toplama tekniği ise doküman/kayıt incelemesidir.

Anahtar Kelimeler: Çevre muhasebesi, bibliyometrik analiz, yeşil muhasebe

JEL Kodları: M40, M41, Q50

Alan: İşletme

Türü: Araştırma

DOI: 10.36543/kauibfd.2022.031

Atıfta bulunmak için: Öztürk Yöndemli, S. (2022). Türkiye’de çevre muhasebesi konusunda yayınlanmış akademik çalışmaların bibliyometrik analizi. *KAÜİBFD*, 13(26), 743-767.

¹ İlgili çalışmanın etik kurallara uygunluğu beyan edilmiştir.

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF PUBLISHED ACADEMIC STUDIES ON ENVIRONMENTAL ACCOUNTING IN TURKEY

Kafkas University
Economics and Administrative
Sciences Faculty
KAUJEASF
Vol. 13, Issue 26, 2022
ISSN: 1309 – 4289
E – ISSN: 2149-9136

Article Submission Date: 19.04.2022 Accepted Date: 24.10.2022

Seçil ÖZTÜRK YÖNDEMLİ
Asst. Prof. Dr.
Çanakkale Onsekiz Mart University
Çan Faculty of Applied Sciences,
Çanakkale, Türkiye
secilozturk@comu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-3357-3214

ABSTRACT | The purpose of this study is to evaluate academic studies on environmental accounting in Turkey and to determine research trends. 146 academic studies reached from the Dergipark and Yöktez databases published by 2022, without limiting the starting year, on environmental accounting have been analyzed by using the bibliometric analysis method. The first study was the master's thesis in 1995. After 2005, the number of studies tended to increase, and the most publications were made in 2019. The highest number of articles was published in the Journal of Accounting and Finance, and the highest number of thesis was published in Marmara University and Sakarya University. In recent years, studies have been generally on corporate reporting, cost accounting, accounting education. The total number of citations is “1.254”, the most cited article is “Accounting and reporting of environmental information” written by Haftacı and Soylu (2008). The most frequently used data collection technique was document/record review.

Keywords: *Environmental accounting, bibliometric analysis, green accounting*
JEL Codes: *M40, M41, Q50*

Scope: *Business administration*
Type: *Research*

1. GİRİŞ

Küresel ısınma, iklim değişikliği, biyoçeşitlilik kaybı, enerji kaynaklarının tükenmesi, hava, su ve toprak kirliliği gibi çevresel sorunlara çözüm bulabilmek adına uluslararası çapta faaliyetler yürütülmekte, çeşitli anlaşmalar (Kyoto protokolü, Paris Anlaşması vb.) imzalanmaktadır. Aynı zamanda çevre konusunda hükümetler ve yerel yönetimler gerek yasal düzenlemeler gerekse toplumsal bilinçlenme sağlanması adına çalışmalar yürütmektedirler. Tabi ki, sürecin sadece makro ekonomik birimlerce yürütülmesi sorunlarla baş etme noktasında yeterli olmayacaktır. Dolayısıyla, işletmelere, sivil toplum kuruluşlarına ve bireylere önemli sorumluluklar düşmektedir. Özellikle çevresel bozulmanın yaşanmasında önemli payı olan işletmelerin çevresel sorunlara dikkatlerinin çekilmesi ve çevre unsurunun işletmelerin muhasebe süreçlerine entegre edilmesinin sağlanması gerekmektedir.

Çevre uygulamalarının işletmelerin muhasebe sistemine entegre edilmesinde muhasebe biliminin katkıları önemlidir. Çevre muhasebesi alanında yapılacak akademik çalışmalar ile işletme faaliyetlerinin çevresel etkileri, işletmelerin çevresel yükümlülükleri, çevresel maliyetleri ve çevresel performansları gibi çeşitli konularda işletmelerin ve genel anlamda toplumun bilgilendirilmesi ve farkındalığının artırılması sağlanarak, çevresel sorunlar ile mücadele ve çevrenin korunması süreci desteklenecektir.

Uluslararası ve ulusal düzeyde çevre muhasebesi konusunda çeşitli akademik çalışmalar mevcuttur. Türkiye’de çevre muhasebesi konusunda yapılan akademik çalışmaların bibliyometrik verilerin ortaya konması, yapılan araştırmalardaki eksik veya tamamlanması gereken yönlerin belirlenmesine yardımcı olacaktır. Çevre muhasebesi konusunda ulusal yazını bibliyometrik analiz yöntemiyle inceleyen az sayıda çalışma bulunmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı Türkiye’de çevre muhasebesi konusunda yapılan akademik çalışmaların, bibliyometrik verilerinin ortaya konması, gelecek araştırmalara yol gösterilebilmesi için çevre konusundaki araştırma eğilimlerinin belirlenmesidir. Çalışmanın giriş bölümünden sonra kavramsal çerçeveye yer verilmiş ve ilgili literatür incelenmiştir. Takiben, yöntem bölümünde araştırmanın amacı, kapsam ve sınırlılıkları ile yöntemi açıklanmıştır. Son olarak, bulgular ortaya konmuş ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çevre muhasebesi, kuruluşların ekonomik faaliyetlerinin sosyal ve çevresel etkilerini toplumdaki belirli çıkar gruplarına, genel olarak topluma sunma süreci olarak tanımlanabilir. Sermaye sahiplerine, özellikle de hissedarlara

geleneksel finansal bilgi sağlama rolünün daha fazlasını ifade etmektedir. Kuruluşların (özellikle de şirketlerin) hesap verebilirliğini genişletmeyi amaçlamaktadır. Bu genişleme, şirketlerin hissedarları için finansal konuların ötesinde daha geniş sorumlulukları olduğu varsayımına dayanmaktadır (Gray, Owen & Maunders, 1987). Özetle, çevre muhasebesinin, işletmenin çevresel sorunlara verdiği yanıtta etkilenebilecek tüm alanlarını kapsadığı söylenebilir (Gray, Bebbington & Walters, 1993).

Uluslararası yazında çevre muhasebesi konusunda ilk akademik çalışmalar 1970'lere kadar uzanmaktadır. Çevre muhasebesi konusunda ilk kitap ve ilk makale 1970'li yıllarda yayınlanmıştır. Fakat bu alan 1990'lara kadar niş bir alan ve göz ardı edilen bir konu olmuştur. 1990'lı yıllarda ise bu konudaki akademik çalışmalar hızlı bir artış eğilimine girmiştir (Schaltegger, Gibassier & Zvezdov, 2013, s. 12; Mathews, 1997).

Muhasebe sürecine çevre unsurunun dahil edilmesine yönelik çalışmalar, öncelikle milli muhasebe kapsamında başlamıştır. İşletme düzeyinde, çevrenin muhasebe süreçlerine dahil olması daha sonraki yıllarda gerçekleşmiştir (Kıroğlu & Can, 2006). Mathews (1997), literatürde çevre muhasebesinin gelişimini dört dönemde incelemiştir:

- 1970-1980 dönemi: Tanımlayıcı ve kuralcı modeller.
- 1982-1990 dönemi: Çevresel faaliyetlere ilişkin bilginin sunulmasında muhasebenin rolü üzerine tartışmalar.
- 1991-1995 dönemi: Çevresel muhasebenin gelişmesi, çevre bilgisi ve denetimi.
- 1996 sonrası dönem: Çevre muhasebesinin rolünün çevresel performans ölçümüne dönüşmesi.

Son yıllarda uluslararası akademik muhasebe dergilerinde yer alan çevre muhasebesi araştırmalarında, kurumsal sosyal sorumluluk ve paydaş teorisi gibi konuların çevre muhasebesiyle ilişkisi yoğunlukla işlenmektedir. Buradan, sosyal muhasebe disiplininin temellerinin yeniden incelenmesine yönelim olduğu söylemek mümkündür. Ayrıca çevresel kaynak yönetimi, inovasyon, entegre raporlama, sosyal girişim, sürdürülebilirlik muhasebesi gibi konular da çevre muhasebesi araştırmalarında yoğunluktadır. Muhasebe alan dergileri dışındaki diğer uluslararası akademik dergilerde ise düşük karbonlu veya dögüsel ekonomiye geçişte çevre muhasebesinin nasıl bir araç olacağı, çevre muhasebesi ile bağlantılı olarak iklim değişikliğinin azaltılması, ekosistem hizmetleri, sürdürülebilir kalkınma hedefleri (SKH) üzerinde sıklıkla durulan konulardandır. Fakat çevre muhasebesi konusunda teori oluşturma veya muhasebe standartları ve düzenleyici çerçevelerle ilişkilendirme çalışmaları geri planda kalmıştır (Marrone, Linnenluecke, Richardson & Smith, 2020). Ayrıca, uluslararası

yazında çevre muhasebesi konusuna çok sayıda farklı disiplinlerde çalışmaya yer verilmiştir (Zheng vd., 2022; Yalçın & Sarigül, 2021).

3. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Tablo 1: Çevre Muhasebesi Konusundaki Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Verilerini İnceleyen Akademik Çalışmalar

Araştırmanın Yazarları ve Yılı	Dönemi	Kapsamı	Bulgular-Sonuçlar
Zheng, Yu & Zhang (2022)	1997-2020	Web of Science (WOS) veri tabanından ulaşılan karbon muhasebesi ile ilgili 897 makale	Az sayıda yayın organizasyonel düzeyde emisyonların nicelleştirilmesini ele almıştır. Yayın sayıları yıllara göre artış eğilimindedir. En çok yayın yapılan ülke ABD, yazar Dr. Wood R.'dir. 50 farklı disiplin karbon muhasebesi araştırması yapmış, bunların sadece 18'i sosyal bilimlere aittir.
Yalçın & Sarigül (2021)	1977-2020	Web on Science veri tabanından ulaşılan yeşil pazarlama konusunda 930, yeşil muhasebe konusunda 1.001 ve her iki alanı inceleyen 2 makale	En fazla yayın 2017 yılında yapılmıştır. 19.000 üzerinde atıf sayısı vardır. En fazla yayın yapılan ülke Amerika Birleşik Devletleri, üniversite "National Taipei University", en fazla atıf alan çalışma "What are ecosystem services? The need for standardized environmental accounting units" olmuştur. Yayınlar daha çok, çevre bilimleri ve çevre çalışmaları alanlarında yapılmıştır. Sıklıkla kullanılan anahtar kelime "sürdürülebilirlik"tir.
Bekçi, Apalı & Şahin (2021)	1995-2020	Google Akademik, Dergipark, Academia veri tabanlarından ulaşılan 92 makale, 24 lisansüstü tez	Tek yazarlı çalışmalar ve Dr. Öğr. Üyesi unvanına sahip yazarlar çoğunluktadır. Tezlerin en fazla yayınladığı üniversiteler "Anadolu Üniversitesi" ve "Marmara Üniversitesi", makalelerin en fazla yayımlandığı dergi "Muhasebe Finansman Dergisi", en sık kullanılan anahtar kelimeler "çevre muhasebesi", "çevre", "çevresel maliyetler" ve en fazla kullanılan araştırma modeli "etnografi"dir. Çoğunlukla çimento sektöründe uygulama yapılmıştır.
Taqi, Rusydiana, Kustiningsih, & Firmansyah (2021)	1981-2020	Uluslararası 492 makale, 5 kitap bölümü, 2 bildiri, 1 ön baskı içeren 500 yayın	Çevre muhasebesi en yoğun olarak analiz eden belge türü dergi makaleleridir. En sık çevre muhasebesi çalışan yazar Wood R., sıklıkla değinilen anahtar kelimeler "enerji", "çevre" ve "değerlendirme"dir.

Şentürk & Fındık (2015)	2006-2014	Ulusal yazında 56 hakemli dergide yayınlanan 40 makale	En çok çalışma “Sakarya Üniversitesi” akademik personelince yapılmıştır. En çok makale “Selçuk Ü. İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi”nde yayınlanmıştır. Makaleler çoğunlukla teorik temellidir ve kaynakçalarda yerli kaynaklara göre yabancı kaynaklar nispeten fazladır.
Fusko & Ricci (2019)	1997-2017	Uluslararası yazında yayınlanan 38 makale	Kamu sektöründe sosyal ve çevresel raporlamaya ilişkin araştırmalar başlangıç aşamasındadır. Makalelerin çoğunluğunda nitel yaklaşım, içerik analizi yöntemi benimsenmiştir. Veri toplama yöntemi olarak görüşmelere ve belge analizine başvurulmuştur.
Schaltegger, Gibassier & Zvezdov (2013)	-2012	Uluslararası 814 akademik çalışma (396’sı akademik dergilerde yayınlanmış)	Çevre yönetim muhasebesi konusunda yayın sayısı artış göstermekle beraber, yayınların önemli bir bölümü muhasebe alanı dışındaki dergilerde, kitap ve raporlardadır. Çevre muhasebesi dergileri oluşturmaya yönelik bir eğilim mevcuttur. Yayın sayısı en fazla olan yazar “Schaltegger, S.”, dergi “Accounting, Auditing and Accountability Journal” ve ülke İngiltere ve Almanya’dır. En çok atıf alan yayını; Gray vd. (1993) “Accounting for the environment: The greening of accountancy part II”dir.
Parker (2011)	1988-2008	Uluslararası yazında muhasebe alanında önemli dört dergideki sosyal ve çevresel muhasebe konusunda yayınlanmış en az 170 makale	Makalelerin %20-%30’luk kısmında sosyal sorumluluk muhasebesi, %60 gibi bir çoğunluğunda çevre muhasebesi, az sayıda çalışmada her iki konu birlikte ele alınmıştır. 2004-2008 döneminde sosyal ve çevresel araştırmalar arasında denge gözlemlenmektedir. İçerik analizi, istatistiksel ilişkiler araştırması ve vaka / alan / eylem / etnografik araştırmalarının sayısı giderek artmaktadır. Ulusal uygulamalar ve düzenlemeler konusu sıklıkla işlenmiştir.

Son yıllarda, uluslararası yazında olduğu gibi Türkiye’de de akademik çalışmalarda bibliyometrik analiz yönteminin uygulanmasına sıklıkla rastlanmaktadır. Ulusal ve uluslararası literatürde çevre muhasebesi konusundaki yayınların bibliyometrik verilerini inceleyen akademik çalışmalar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1’de görüleceği üzere Türkiye’deki akademik çalışmalarını bibliyometrik analiz yöntemiyle inceleyen 2 makale mevcuttur. Bu çalışma

kapsamında, 2022 yılına kadar yayınlanan 146 akademik çalışma bibliyometrik yöntemle incelenmiştir. Ayrıca bu çalışmada, önceki çalışmalarda bulunmayan verilere (veri toplama yöntemleri, araştırma eğilimleri, atıf sayıları gibi) yer verilmiş ve veriler görselleştirilerek sunulmuştur. Dolayısıyla önceki çalışmalardan dönem, kapsam, bulgular açısından farklılaşan bu çalışma ile literatürüne katkı sunulması beklenmektedir.

4. YÖNTEM

Bu çalışmada, Türkiye’de çevre muhasebesi konusunda akademik çalışmaların betimsel özelliklerini ve çevre muhasebesi konusundaki trendleri tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak, Yöktez ve TUBİTAK ULAKBİM çatısında akademik hakemli dergileri barındıran Dergipark veri tabanında başlangıç zaman sınırlaması yapılmadan 2022 yılına kadar tüm yıllardaki yayınlar taranmıştır. Yöktez veri tabanında tez adı, konu ve özet içerisinde, Dergipark veri tabanında başlık, anahtar kelimeler ve özet içerisinde “çevre muhasebesi”, “yeşil muhasebe”, “çevresel muhasebe”, “green accounting”, “environmental accounting” kelimeleriyle taramalar yapılmıştır. Dergipark veri tabanında 1996-2021 yıllarında yayınlanmış 82 makaleye, Yöktez veri tabanında 1995-2021 yıllarında yayınlanmış 72 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Lisansüstü tezlerin 8’i kısıtlı olduğu için toplam 146 akademik çalışma analiz edilmiştir. Araştırmanın en önemli kısıtı Türkiye’de Dergipark veri tabanında yer almayan makalelerin de olabileceğidir.

Araştırma kapsamındaki akademik çalışmalar bibliyometrik analiz tekniği ile incelenmiştir. Potter (1981), bibliyometriyi yazılı tüm formların ve yazarlarının, yayın modellerinin incelenmesi ve ölçülmesi olarak tanımlamıştır. Bibliyometrik analiz tekniği, araştırılan konunun veya alanın entelektüel yapısının durumunu ve konuyla veya alanla ilgili trendleri ortaya koymak için büyük miktarlarda bibliyometrik veriye (yayın ve alıntı birimleri gibi) nicel ve nitel tekniklerin uygulanmasını kapsamaktadır. 1950’lere kadar uzanan bibliyometrik yöntem yeni olmamakla beraber, son yıllarda, “ekonomi, ekonometri, finans”, “işletme, yönetim ve muhasebe” ve “sosyal bilimler” alanlarında yaygınlaşmıştır. Bibliyometrik analiz, performans analizi ve bilim haritalaması olmak üzere iki farklı teknikte yapılmaktadır. Performans analizi, araştırma bileşenlerinin katkılarını odaklanırken, bilim haritalaması araştırma bileşenleri arasındaki ilişkilere odaklanmaktadır. Performans analizi tanımlayıcı bir analizdir. Araştırma konusuna ilişkin olarak; toplam yayın sayısı, katkıda bulunan yazarların sayısı, tek yazarlı yayınlar, ortak yazarlı yayınlar, toplam atıflar gibi verileri, bilim haritalaması ise yayınlar arası ilişkiler, en etkili yayınlar, atıflı yayınlar arasındaki ilişkiler gibi verileri ortaya koymayı

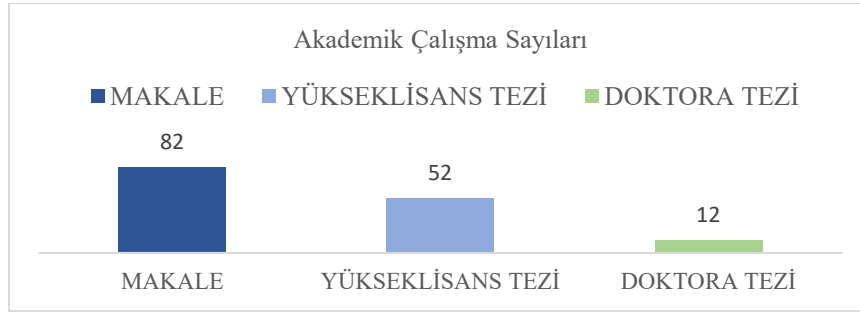
amaçlamaktadır (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey & Lim, 2021). Bu araştırmada bibliyometrik analiz tekniklerinden performans analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz gerçekleştirilirken ve bulguların görselleştirilmesinde Maxqda 2022 paket programından yararlanılmıştır.

5. BULGULAR

Bu bölümde akademik çalışmaların bibliyometrik verileri sunulmuştur.

5.1. Yıllara Göre Çevre Muhasebesi Konusundaki Akademik Çalışmaların Sayısı ve Yayın Dili

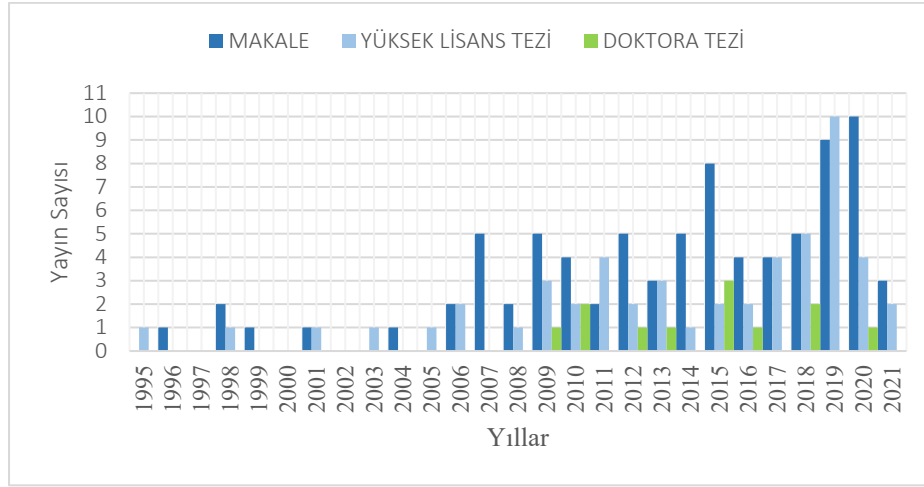
Araştırma kapsamına 82 (%56,2) makale, 52 (%35,6) yüksek lisans tezi ve 12 (%8,2) doktora tezi olmak üzere 146 adet akademik çalışmaya ulaşılmıştır. 1995-2021 yıllarında yayınlanan makale sayısı lisansüstü tez sayısından yüksektir. Yüksek lisans tez sayısı da doktora tezi sayısına göre oldukça yüksektir.

Şekil 1: Akademik Çalışmaların Türü ve Sayısı

Toplam akademik çalışmaların %94,5'inin yayın dili Türkçe, %5,5'inin yayın dili İngilizcedir. Makale sayısının %7,3'ü, doktora tezlerinin %8,3'ü, yüksek lisans tezlerinin ise %1,9'u İngilizcedir.

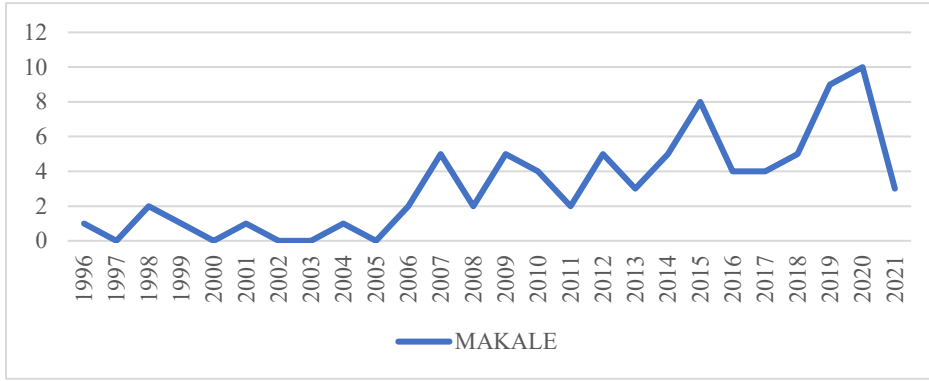
Türkiye'de çevre muhasebesi konusunda yapılmış olan ilk akademik çalışma 1995 yılında yüksek lisans tezi olmuştur. İlk makale ise 1996 yılında yayınlanmıştır. İlk doktora tezine 2009 yılında rastlanmaktadır. Doktora tezi düzeyinde çevre muhasebesi konusunun irdelenmesi oldukça zaman almıştır. Akademik çalışma sayıları 2005 yılı sonrasında önceki yıllara kıyasla artış eğilimine girmiştir. 2021 yılında ise 2020 yılına göre akademik çalışma sayısında önemli bir düşüş gözlemlenmektedir. En fazla sayıda akademik çalışma 2019 yılında yapılmıştır. En fazla sayıda makale 2020 yılında, en fazla sayıda lisansüstü tez 2019 yılında yayınlanmıştır. Çalışmaların yıllara göre dağılımı Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2: Yıllara Göre Akademik Çalışma Sayısı

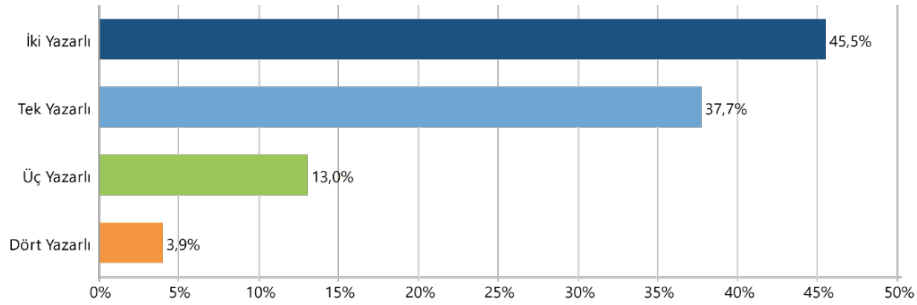
5.1.1. Araştırma Kapsamındaki Makalelerin Performans Analizi

İlk makale 1996 yılında yayınlanmıştır. 1997, 2000, 2002, 2003, 2005 yıllarında yayınlanmış makale bulunmamaktadır. 2005 yılından sonra makale sayısı yükseliş trendine girmiştir. 2021 yılında ise makale sayısında keskin bir düşüş yaşanmıştır. Literatürde “çevre muhasebesi”, “yeşil muhasebe” olarak da ifade edilmektedir. Bu çalışmada incelenen akademik çalışmalarda çoğunlukla “çevre muhasebesi” kavramının kullanıldığı görülmektedir. “Yeşil muhasebe” kavramı üzerine çalışmasını yapılandırılan ilk makaleye 2011 yılında rastlanmıştır. Toplamda 7 makalenin “yeşil muhasebe” kavramını benimsediği tespit edilmiştir. Yıllara göre makale sayıları Şekil 3’te görülmektedir.

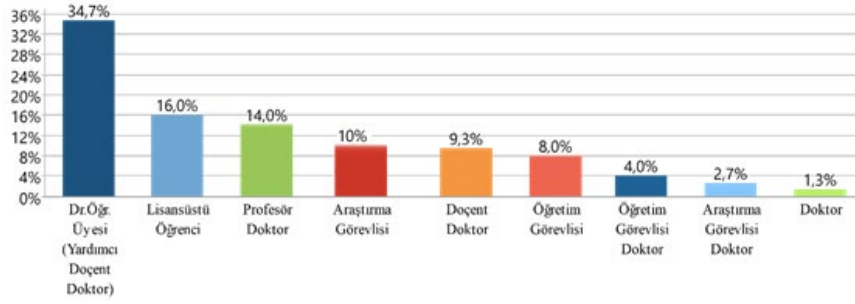

Şekil 3: Yıllara Göre Makale Sayısı

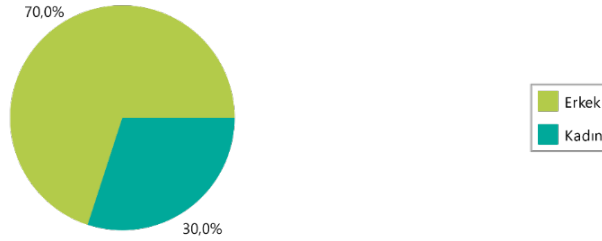
Makaleler çoğunlukla ortak yazarlıdır. Tek yazarlı makaleler toplam incelenen makale sayısının %37,7'sidir. Ortak yazarlı makalelerden %45,5'i iki yazarlı, %13'ü üç yazarlı, %3,9'u ise dört yazarlıdır. Yazarların %70'i erkek, %30'u kadındır. Yazarlar unvanları açısından değerlendirildiğinde, çevre muhasebesi konusunda en yoğun çalışan yazarlar %34,7 oranla "Doktor Öğretim Üyesi" unvanına sahiptir. Takiben "Lisansüstü Öğrenciler" ve "Profesör Doktor" unvanına sahip akademisyenlerdir. Makalelerin yazarlarına ilişkin bilgiler Şekil 4, Şekil 5 ve Şekil 6'da verilmiştir.

Şekil 4: Makalelerin Yazar Sayısı Dağılımları

Şekil 5: Yazarların Unvanı

Şekil 6: Yazarların Cinsiyeti

54 farklı dergide çevre muhasebesi konusundan yayın yapılmıştır. Bu konuda en çok makale yayınlanan dergi “Muhasebe ve Finansman Dergisi”dir. Sırasıyla “Sosyal, Ekonomik Araştırmalar Dergisi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi”, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi”, “Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi”, “Ege Akademik Bakış Dergisi”, “Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi”, “Yönetim ve Ekonomi Dergisi” ve “Öneri Dergisi”nde en az 2 kez bu konuda makale yayınlanmıştır. Makalelerin yayınlandığı dergilerin listesi Şekil 7’de verilmiştir.

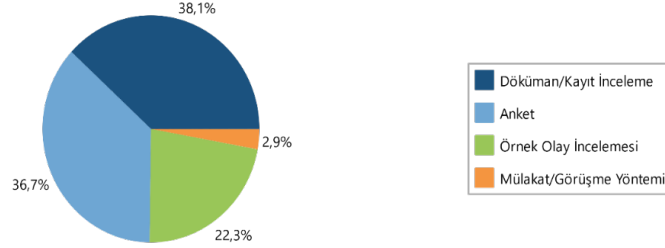
Dergi Adı	MAKALE
Muhasebe ve Finansman Dergisi	14
SÜ İ.İ.B.F. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi	4
Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri MYO Dergisi	4
Muhasebe ve Denetim e Bakış Dergisi	3
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi	3
Ege Akademik Bakış	3
Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi	2
Yönetim ve Ekonomi Dergisi	2
Öneri Dergisi	2
Dicle Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi	1
Çukurova Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi	1
Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi	1
Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi	1
Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi	1
Karadeniz Ekonomi Araştırmaları Dergisi	1
PressAcademia Procedia	1
Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi	1
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi	1
Yönetim Bilimleri Dergisi	1
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
Kırkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
Oğuzhan Sosyal Bilimler Dergisi	1
Adıyaman Üniversitesi SBE Dergisi	1
Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi	1
BEÜ SBE Dergisi	1
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi	1
Mehmet Akif Ersoy Uygulamalı Bilimler Dergisi	1
İGÜ Sosyal Bilimler Dergisi	1
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi	1
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi SBE Dergisi	1
İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi	1
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi SBE Dergisi	1
International Journal of Academic Value Studies	1
Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi	1
C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi	1
Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi	1
Verimlilik Dergisi	1
International Journal of Economics and Financial Issues	1
Erzincan Üniversitesi SBE Dergisi	1
Akademik İncelemeler Dergisi	1
Research Journal of Business and Management	1
Ordu Üniversitesi S.B.E. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi	1
Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi	1
Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi	1
Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
Akademik Yaklaşımlar Dergisi	1
Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
İşletme Fakültesi Dergisi	1
Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi	1
Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi	1
Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1

N = Belgeler

82 (100,0%)

Şekil 7: Makalelerin Yayınlandığı Dergiler

Makalelerin %38,1’lik bölümünde veri toplama yöntemi olarak doküman/kayıt inceleme, %36,7’sinde anket tekniği, %22,3’ünde örnek olay incelemesi ve %2,9’unda mülakat yöntemi tercih edilmiştir. Makalelerin veri toplama yöntemleri Şekil 8’da gösterilmiştir.

Şekil 8: Makalelerin Veri Toplama Yöntemi

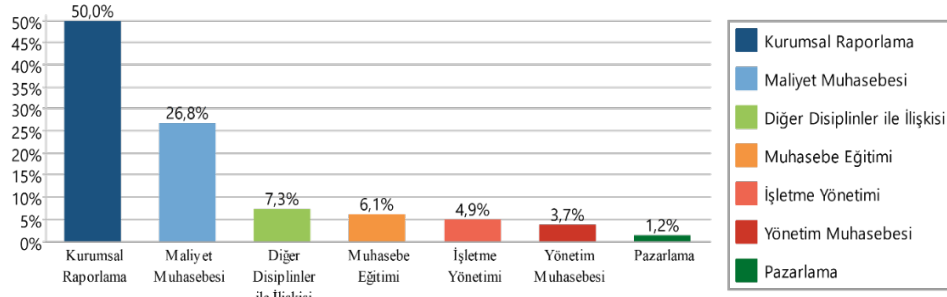
Makalelerin atıf sayıları “Google Scholar” yardımıyla belirlenmiştir. Makalelere yapılmış toplam atıf sayısı 1.250 adet olup, en çok atıf alan ilk 10 makale Tablo 2’te sunulmuştur.

Tablo 2: En Çok Atıf Alan İlk 5 Makale

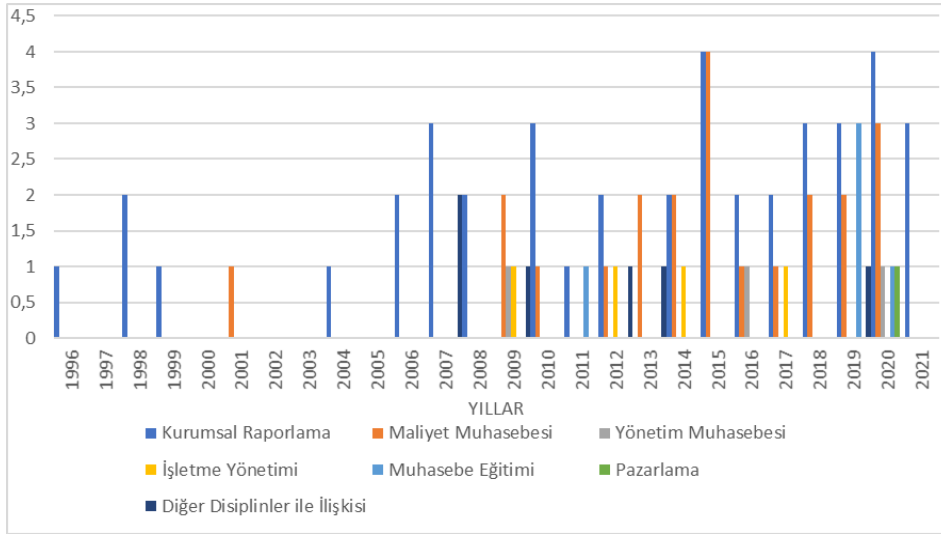
Yazar ve Yıl Bilgisi	Makale Adı	Kapsamı	Yayımlandığı Dergi	Atıf Sayısı
Haftacı, V. & Soylu, K. (2008)	Çevresel bilgilerin muhasebesi ve raporlanması	Stoklar, yapılan yatırımlar, faaliyet giderleri ve maliyet hesaplarında çevre muhasebesi uygulamaları örnek olay yöntemiyle ele alınmıştır.	Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	80
Haftacı, V. & Soylu, K. (2007)	Çevre kirlenmesi ve çevre koruma bağlamında çevre muhasebesinin önemi	Çevre kirliliği, çevre koruma çalışmaları ve çevre muhasebesi kavramsal olarak açıklanmış ve önemi vurgulanmıştır.	Muhasebe ve Finansman Dergisi	67
Özkoç, E. (1998)	Çevre muhasebesi	Çevre muhasebesi, çevresel maliyetler ve yönetim ile ilişkileri kavramsal olarak incelenmiştir.	Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi	63
Lazol, İ; Muğal, E. & Yücel, Y. (2008)	Sürdürülebilir bir çevre için çevre muhasebesi ve KOBİ'lere yönelik bir araştırma	Çevre muhasebesi ve çevresel maliyetlerin muhasebeleştirilmesi açıklanmış, Bursa ilinde 258 adet KOBİ'ye anket uygulanmıştır.	Muhasebe ve Finansman Dergisi	61

Mutlu, A. (2007)	Sürdürülebilir kalkınma ve çevre muhasebesi (II)	Çevre muhasebesi açıklanarak, sürdürülebilir kalkınmanın temel ilkeleri çevre ekonomisi ve çevre muhasebesi açısından kavramsal olarak incelenmiştir.	Muhasebe ve Finansman Dergisi	54
Aslanertik, E. & Özgen, I. (2007)	Otel işletmelerinde çevresel muhasebe	Otel işletmelerinde çevre muhasebesi ve çevresel maliyetler kavramsal olarak araştırılmıştır.	İşletme Fakültesi Dergisi	53
Çalış, Y. E. (2013)	Çevresel maliyetlerin muhasebeleştirilmesi	Çevresel maliyetler ve muhasebeleştirilmesi açıklanmış, örnek uygulamalarla desteklenmiştir.	Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi	47
Çelik, M. (2007)	Çevreye duyarlı muhasebe	Çevre muhasebesi ve çevresel maliyetler kavramsal olarak incelenmiştir.	Muhasebe ve Finansman Dergisi	46
Alagöz, A. & Yılmaz, B. (2001)	Çevre muhasebesi ve çevresel maliyetler	Çevre, çevre muhasebesi ve çevresel maliyetler kavramsal olarak ele alınmıştır.	SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi	44
Tanç, A. & Gökoğlan, K. (2015)	The impact of environmental accounting on strategic management accounting: A research on manufacturing companies	Diyarbakır organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren 81 imalat işletmesinin çevre sorunlarına ve çevre muhasebesi yaklaşımlarına karşı duyarlılıklarının araştırılması için anket uygulanmıştır.	International Journal of Economics and Financial Issues	39

Bir diğer konu makalelerde çevre muhasebesinin hangi alanlar kapsamında ele alındığının tespit edilmesidir. Şekil 9 ve Şekil 10 incelendiğinde, araştırma kapsamındaki makalelerin %50'sinde çevresel muhasebe konusu kurumsal raporlama, %26,8'inde maliyet muhasebesi, %7,3'ü diğer disiplinlerle ilişkisi, %6,1'i muhasebe eğitimi, %4,9'u işletme yönetimi, %3,7'si yönetim muhasebesi, %1,2'si pazarlama konuları bağlamında ele alınmıştır. Çevre muhasebesi ilk çalışılmaya başlandığı 1996 yılı ve sonraki 10 yıllık süreçte kurumsal raporlama bağlamında ele alınmıştır. Sonraki yıllarda ise çevre muhasebesi; işletme yönetimi, muhasebe eğitimi, maliyet ve yönetim muhasebesi, işletme yönetimi, pazarlama ve diğer disiplinlerle ilişkisi açısından incelenmiştir.

Şekil 9: Makalelerin Araştırma Kategorileri

Şekil 10: Yıllara Göre Makalelerin Araştırma Kategorileri

Araştırma kategorilerinin alt kategorileri ise Şekil 11’de sunulmuştur. Alt kategorilerde en çok rastlanan konular “çevresel maliyetler”, “işletmelerde (mermer, çimento, otel ve konaklama işletmeleri vb.) çevre muhasebesi uygulamaları”, “çevre muhasebesi”, “muhasebe standartları bağlamında çevre muhasebesi”, “muhasebe eğitimi” olmuştur. “İşletmelerde çevre muhasebesi uygulamaları” kapsamında çeşitli sektörlerde ve çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren işletmelerde çevre muhasebesi uygulamaları araştırılmıştır.

	MAKALE	Toplam
✓ Makalenin Araştırma Kategorisi		
✓ Diğer Disiplinler ile İlişkisi		
Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Muhasebesi ilişkisi	3	3
Çevre Muhasebesine Homo Ekonomik Bakış	1	1
İslam, Çevre ve Çevre Muhasebesi	2	2
✓ Pazarlama		
Tüketici Davranışları ve Çevre Muhasebesi	1	1
Muhasebe Eğitimi	5	5
✓ İşletme Yönetimi		
Kurumsal Yönetim ve Çevre Muhasebesi	2	2
Hofstede'nin Örgüt Kültürü ve Çevresel Açıklamalar	1	1
Çevre Muhasebesi Uygulamaları ve Paydaşlar	1	1
✓ Kurumsal Raporlama		
Yeşil Muhasebe ve Yeşil Denetim	1	1
İşletmelerde Çevre Muhasebesi Uygulamaları	16	16
Muhasebe Meslek Mensuplarının Çevre Muhasebesine Bakış Açıkları	4	4
Karbon Muhasebesi	2	2
Çevre Muhasebesi	13	13
Muhasebe Standartları Bağlamında Çevresel Maliyetler	5	5
✓ Yönetim Muhasebesi		
Çevresel Yönetim Muhasebesi	3	3
✓ Maliyet Muhasebesi		
Çevresel Maliyetlerin Hesabı/ Muhasebeleştirilmesi/Raporlaması	20	20
Çevresel Muhasebe Maliyetlerinin Denetimi, Raporlanması	1	1
Stratejik Maliyet Muhasebesi ile Çevresel Muhasebesi İlişkisi	1	1
Σ TOPLAM	82	82
# N = Belgeler	82 (100,0%)	82 (100,0%)

Şekil 11: Araştırma Kategorilerinin Alt Kategorileri

5.1.2. Araştırma kapsamındaki lisansüstü tezlerin performans analizi

Lisansüstü tezlerin yazıldığı üniversitelere bakıldığında 41 farklı üniversitede çevre muhasebesi konusunda teze rastlanmaktadır. Bu konuda en fazla tez yazılan üniversitelerden ikisi “Sakarya Üniversitesi” ve “Marmara Üniversitesi”dir. Söz konusu tezler Marmara Üniversitesinde farklı danışmanlar gözetiminde yazılırken, Sakarya Üniversitesi’nde 5 tezdten 4’ü Prof. Dr. Hilmi KIRLIOĞLU danışmanlığında yazılmıştır.

	DOKTORA TEZİ	YÜKSEK LİSANS TEZİ	Toplam
Tezin Yayınlandığı Üniversite			
Mustafa Kemal Üniversitesi		1	1
Muğla Üniversitesi		1	1
Kocaeli Üniversitesi		1	1
Süleyman Demirel Üniversitesi		1	1
Istanbul Üniversitesi		2	2
Akdeniz Üniversitesi	1	2	3
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1		1
Karamanoğlu MehmetBey Üni		1	1
Ankara Üniversitesi		1	1
Niğde Üniversitesi		1	1
Bülent Ecevit Üniversitesi		1	1
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi		1	1
Dokuz Eylül Üniversitesi		1	1
Hitit Üniversitesi		1	1
Sakarya Üniversitesi	3	2	5
Gaziosmanpaşa Üniversitesi		1	1
Atatürk Üniversitesi	2		2
Batman Üniversitesi		1	1
Hasan Kalyoncu Üniversitesi		1	1
Bartın Üniversitesi		1	1
Gazi Üniversitesi		2	2
Bayburt Üniversitesi		2	2
Anadolu Üniversitesi	1	2	3
Istanbul Okan Üniversitesi	1	1	2
İnönü Üniversitesi	1		1
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi		3	3
Trakya Üniversitesi		1	1
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üni		2	2
Hacettepe Üniversitesi		1	1
Istanbul Üniversitesi		1	1
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi		1	1
Bursa Uludağ Üniversitesi		2	2
Istanbul Aydın Üniversitesi		1	1
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üni		1	1
Dicle Üniversitesi	1	1	2
Karamanoğlu Mehmet Bey Üni		1	1
Selçuk Üniversitesi		1	1
Istanbul Kültür Üniversitesi		1	1
Marmara Üniversitesi	1	4	5
Karadeniz Teknik Üniversitesi		2	2
Manisa Celal Bayar Üniversitesi		1	1
Σ TOPLAM	12	52	64
# N = Belgeler	12 (18,8%)	52 (81,3%)	64 (100,0%)

Şekil 12: Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Üniversiteler

Tezlerin yazıldığı Enstitü ve Anabilim Dalları ise Şekil 13'te gösterilmektedir. Tezlerin hemen hemen tümü “Sosyal Bilimler Enstitüsü”nde yazılmakla birlikte, “Fen Bilimleri Enstitüsü” ve “Lisansüstü Eğitim Enstitüsü”nde de yazılmış birer yüksek lisans tezine rastlanmıştır.

Tezlerin yazıldığı anabilim dalları çeşitlidir. En çok tez yazılan anabilim dalı “İşletme Anabilim Dalı”, bilim dalı ve programlar arasında ise en çok tez yazılan “Muhasebe Finansman Bilim Dalı” olmuştur.

	DOKTORA TEZİ	YÜKSEK LISANS TEZİ	Toplam
Tezin Yayınlandığı Enstitü			
Fen Bilimleri Enstitüsü		1	1
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü		1	1
Sosyal Bilimler Enstitüsü	12	50	62
Anabilim dalı			
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı		1	1
Ormancılık Ekonomisi Programı		1	1
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı		2	2
Muhasebe Anabilim Dalı	1		1
İşletme Yönetimi Anabilim Dalı	1		1
Muhasebe Programı	1		1
Muhasebe ve Finansal Yönetim Anabilim Dalı		2	2
Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı		1	1
Muhasebe ve Denetim Programı		1	1
İşletme (İngilizce) Anabilim Dalı		1	1
Muhasebe ve Finansman		1	1
İşletme Anabilim Dalı	9	43	52
Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı	4	9	13
Muhasebe Tezli Yüksek Lisans Programı		1	1
İşletme Programı		1	1
Muhasebe Bilim Dalı		4	4
Muhasebe Finans Bilim Dalı		1	1
Muhasebe ve Finansman Programı		1	1
Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı	1	2	3
İşletme Programı		2	2
Muhasebe Programı		1	1
Muhasebe ve Denetim Bilim Dalı		3	3
Σ TOPLAM	29	130	159
# N = Belgeler	12 (18,8%)	52 (81,3%)	64 (100,0%)

Şekil 13: Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Enstitü ve Anabilim Dalları

Yüksek lisans tezlerinin yaklaşık %52'si 101-150 sayfa, %23'ü 51-100 sayfa, %19'u 151-200 sayfa, %4'ü 251-300 sayfa, %2'si 201-250 sayfa aralığında, doktora tezlerinin %25'i 101-150 sayfa, %25'i 151-200 sayfa, %25'i 201-250 sayfa, %25'i 251-300 sayfa aralığındadır.

5.2. Akademik Çalışmalarda Anahtar Kelimelerin Dağılımı

Tüm akademik çalışmalarda toplamda 478 adet anahtar kelime kullanılmış olup, bu sayının 269'u makale, 164'ü yüksek lisans tezi ve 45'i doktora tezine aittir. Tüm anahtar kelimeleri paylaşmak mümkün olmayacağı için en az 2 kez tekrarlanan anahtar kelimeler aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Ayrıca, anahtar kelimeler ile oluşturulan kod bulutu Şekil 14'te gösterilmektedir.

Makale ve lisansüstü tezlerde sıklıkla kullanılan anahtar kelimeler benzerlik göstermektedir. En sık rastlanan anahtar kelimeler “çevre muhasebesi”, “çevresel maliyetler”, “çevre”, “çevresel raporlama”, “çevresel muhasebe”dir. Ayrıca makalelerde 10 kez “yeşil muhasebe” kavramına anahtar kelimelerde yer verilirken, lisansüstü tezlerde sadece 1 kez “yeşil muhasebe” kavramı

kullanılmıştır. Diğer sıklıkla kullanılan anahtar kelimeler “muhasabe”, “çevresel sorunlar”, “sürdürülebilirlik”, “sosyal sorumluluk”, “kurumsal sosyal sorumluluk”, “muhasabe standartları”, “çevresel denetim”, “çevre kirliliği” ve “çevresel yönetim muhasbesi” olmuştur.

Tablo 3: Akademik Çalışmalardaki Anahtar Kelimeler

	MAKALE	DOKTORA TEZİ	YÜKSEK LİSANS TEZİ	Toplam
Çevre Muhasebesi	53	10	29	92
Çevresel Maliyetler	22	2	19	43
Çevre	17	2	14	33
Çevresel Raporlama	5	3	9	17
Çevresel Muhasebe	9	0	4	13
Yeşil Muhasebe	10	0	1	11
Muhasebe	7	0	3	10
Çevresel Sorunlar	2	0	8	10
Sürdürülebilirlik	5	1	4	10
Sosyal Sorumluluk	5	0	4	9
Kurumsal Sosyal Sorumluluk	4	2	2	8
Muhasebe Standartları TMS/IFRS	5	1	2	8
Çevresel Denetim	0	1	6	7
Çevre Kirliliği	3	0	3	6
Çevresel Yönetim Muhasebesi	5	0	1	6
Faaliyete Dayalı Maliyetleme	4	0	0	4
Konaklama ve Otel İşletmeleri	2	0	2	4
Atık Yönetimi ve Muhasebesi	3	1	0	4
Çevresel Maliyet Muhasebesi	4	0	0	4
Yıllık Faaliyet Raporları	1	2	0	3
Burdur	2	0	1	3
Mermer Üretim İşletmeleri	2	0	1	3
Sürdürülebilir Kalkınma	3	0	0	3
Çevre Koruma	2	0	1	3
Çevresel Etki Değerleme	0	0	2	2
KOBİ'ler	0	2	0	2
Belediye	0	1	1	2
Çevresel Duyarlılık	0	0	2	2
İşletmelerin Çevre Algısı	0	0	2	2
Kurumsal Sürdürülebilirlik	0	0	2	2

Muhasebe Bilgi Sistemi	0	1	1	2
Çevresel Maliyetlerin Raporlanması	2	0	0	2
Genel Üretim Maliyetleri	2	0	0	2
Malzeme Akış Maliyet Muhasebesi	1	0	1	2
Karbon Maliyetleri	1	0	1	2
Sürdürülebilir Çevre	1	0	1	2
Yeşili Koruma Bilinci	1	0	1	2
Yeşil Hastane	1	0	1	2
Madencilik	1	0	1	2
Kurumsal Yönetim	1	0	1	2
Faktör Analizi	1	0	1	2
Muhasebe Meslek Mensupları	1	0	1	2
Çevresel Performans	1	1	0	2
SMMM	1	0	1	2
Konaklama İşletmeleri	2	0	0	2
Maliyet	1	0	1	2
Ulusal Kültür	1	1	0	2
Çevresel Açıklamalar	1	1	0	2
Karbon Muhasebesi	1	0	1	2
Çevresel Yönetim	1	0	1	2
İşletme ve Çevre	2	0	0	2
Ekonomi	2	0	0	2

Anahtar kelimeler çalışmalarda kullanılma sıklıklarına göre kelime bulutunda daha fazla öne çıkmaktadırlar.

muhasabesi kavramı yerine “yeşil muhasebe” kavramı da kullanılmaktadır. Ancak akademik çalışmaların çoğu “çevre muhasebesi” kavramı üzerine yapılandırılmıştır. “Yeşil muhasebe” kavramına ilk kez 2011 yılında rastlanmıştır.

Çevre muhasebesi konusunda en fazla makale yayınlayan dergi “Muhasebe ve Finansman Dergisi”dir. Bu konuda en fazla tez “Sakarya Üniversitesi” ve “Marmara Üniversitesi”nde, “İşletme Anabilim Dalı” ve “Muhasebe Finansman Bilim Dalı”nda yayınlanmıştır.

Makalelerin çoğunluğu ortak yazarlı ve yazarların çoğunluğunun cinsiyeti erkektir. Çevre muhasebesi konusunda en fazla çalışan yazarların unvanı “Doktor Öğretim Üyesi”dir. Makalelerde sıklıkla kullanılan veri toplama teknikleri, sırasıyla doküman/kayıt inceleme, anket, örnek olaydır. Az sayıda da olsa mülakat/görüşme tekniği ile veri toplayan çalışmalara da rastlanmıştır. Araştırma kapsamındaki makalelere toplam atıf sayısı “1.254” olup, en çok atıf alan makale “Haftacı, V. ve Soylu, K. (2008) tarafından yazılan “çevresel bilgilerin muhasebesi ve raporlanması” adlı makaledir.

Makalelerde çevre muhasebesi konusu yoğunlukla “kurumsal raporlama” bağlamında ele alınmıştır. Sonrasında dikkat çeken araştırma kategorileri sırasıyla; maliyet muhasebesi, çevre muhasebesinin diğer disiplinlerle ilişkisi, muhasebe eğitimi, işletme yönetimi ve pazarlama alanlarıdır. Hemen hemen her yıl kurumsal raporlama alanında çevre muhasebesi incelenmiştir. Özellikle 1996 sonrası ilk 10 yıl çevre muhasebesi sadece kurumsal raporlama ve maliyet muhasebesi bağlamında işlenmiştir. Konunun diğer disiplinler ile ilişkisi 2007 yılında kurulmaya başlanmıştır.

Son yıllarda ise Türkiye’de çevre muhasebesi konusundaki çalışmalar genellikle kurumsal raporlama, maliyet muhasebesi ve muhasebe eğitimi üzerinedir. Marrone vd. (2020), araştırmalarında uluslararası yazında, çevre muhasebesi araştırmalarında KSS, paydaş teorisi, SKH’lar gibi farklı konulara yoğunlaştığı sonucuna ulaşmışlardır.

Akademik çalışmalarda sıklıkla rastlanan anahtar kelimeler arasında “çevre muhasebesi”, “çevresel maliyetler”, “çevre”, “çevresel raporlama”, “çevresel muhasebe”, “çevresel sorunlar”, “KSS”, “Muhasebe Standartları”, “çevresel denetim”, “çevre kirliliği” ve “çevresel yönetim muhasebesi” sayılabilir. Yalçın ve Sarıgül (2021), uluslararası yazında “sürdürülebilirlik”, “sürdürülebilir kalkınma”, “gömülü enerji”, “sosyal ve çevresel muhasebe”, “ekosistem hizmetleri”, “doğal sermaye”, “çevresel yönetim”, “kurumsal sosyal sorumluluk”, “sosyal muhasebe”, “gömülü enerji analizi”, “su muhasebesi” anahtar kelimelerinin, Taqi vd. (2021) “enerji”, “çevre” ve “değerlendirme” gibi anahtar kelimelerinin öne çıktığını tespit etmişlerdir.

Türkiye’de çevre muhasebesi konusunda yapılan araştırma sayısı yetersizdir. Dolayısıyla Türkiye’de bu alanda daha fazla akademik çalışmaya ihtiyaç vardır. Ayrıca, çevre muhasebesi konusunun, farklı disiplinlerle ilişkisi yeterince kurulamamış, çevre muhasebesi genellikle kurumsal raporlama ve maliyet muhasebesi bağlamında ele alınmıştır. Çevre sorunlarının çözümüne yönelik önemli adımlardan biri işletmelerin muhasebe süreçlerine çevre unsurunu entegre etmektir. Bunun için, farkındalık ve bilgi düzeyinin artırılması gerekmektedir. Bu noktada, Türkiye’de daha fazla sayıda ve farklı disiplinlerle ilişkili çevre muhasebesi araştırmalarının yapılması önerilmektedir.

7. ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Çalışma tek yazarlıdır ve çıkar çatışması bulunmamaktadır.

8. MADDİ DESTEK

Bu çalışmada herhangi bir fon veya destekten yararlanılmamıştır.

9. YAZAR KATKILARI

Çalışma tek yazarlıdır ve yazar dışında çalışmaya katkı sunan bulunmamaktadır.

10. ETİK KURUL BEYANI VE FİKRİ MÜLKİYET TELİF HAKLARI

Çalışmada etik kurul ilkelerine uyulmuştur ve fikri mülkiyet ve telif hakları ilkesine uygun olarak gerekli izinler alınmıştır.

11. KAYNAKÇA

- Alagöz, A. & Yılmaz, B. (2001). Çevre muhasebesi ve çevresel maliyetler. *SÜ İ.İ.B.F. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1(1-2), 147-158.
- Aslanertik, B.E. & Özgen, I. (2007). Otel işletmelerinde çevresel muhasebe. *İşletme Fakültesi Dergisi*, 8(2), 163-179.
- Bekçi, İ., Apalı, A., & Şahin, Ş. (2021). 1995- 2020 yılları arasında çevre muhasebesi alanında yapılan çalışmaların içerik analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 22(1), 95-113. doi:10.24889/ifede.912605
- Çalış, Y.E. (2013). Çevresel maliyetlerin muhasebeleştirilmesi. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 34(1), 175-190.
- Çelik, M. (2007). Çevreye duyarlı muhasebe. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 33, 151-161.

- Donthu, N., Kumar S., Mukherjee D., Pandey N. & Lim W.M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285–296. doi: 10.1016/j.jbusres.2021.04.070
- Fusco, F. & Ricci, P. (2019). What is the stock of the situation? A bibliometric analysis on social and environmental accounting research in public sector. *International Journal of Public Sector Management*, 32(1), 21-41. doi:10.1108/IJPSM-05-2017-0134
- Gray, R.H., Bebbington, J. & Walters, D. (1993). *Accounting for the Environment*. London: ACCA.
- Gray, R., Owen, D. & Maunders, K. (1987). *Corporate Social Reporting: Accounting and Accountability*. London: Prentice-Hall.
- Haftacı, V., & Soylu, K. (2008). Çevresel bilgilerin muhasebesi ve raporlanması. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 92-113.
- Haftacı, V., & Soylu, K. (2007). Çevre kirlenmesi ve çevre koruma bağlamında çevre muhasebesinin önemi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (33), 102-120.
- Lazol, İ., Muğal, E., & Yücel, Y. (2008). Sürdürülebilir bir çevre için çevre muhasebesi ve KOBİ'lere yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 38, 56-69.
- Kırılıoğlu, H. & Can, A. V. (2006). Çevresel muhasebede kavramsal tartışmaların gelişimi ve analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 32, 1-12.
- Marrone, M., Linnenluecke, M.K., Richardson, G. & Smith, T. (2020). Trends in environmental accounting research within and outside of the accounting discipline. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 33(8), 2167-2193. doi:10.1108/AAAJ-03-2020-4457
- Mathews, M. R. (1997). Twenty-five years of social and environmental accounting research: Is there a silver jubilee to celebrate?. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 10(4), 481-531. doi:10.1108/EUM00000000004417
- Mutlu, A. (2007). Sürdürülebilir kalkınma ve çevre muhasebesi (II). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 34, 162-173.
- Özkoç, E. (1998). Çevre muhasebesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(1), 15-26.
- Parker, L. D. (2011). Twenty-one years of social and environmental accountability research: A coming of age. *Accounting Forum*, 35, 1–10.
- Potter WG (1981). Introduction to bibliometrics. *Libr Trends*, 30(5), 3-7.
- Schaltegger, S., Gibassier, D. & Zvezdov, D. (2013). Is environmental management accounting a discipline? A bibliometric literature review. *Meditari Accountancy Research*, 21(1), 4-31. doi:10.1108/MEDAR-12-2012-0039

- Şentürk, F., & Fındık, H. (2015). Türkiye'deki akademik dergilerde çevre muhasebesi alanında 2006–2014 yılları arasında yayınlanmış bilimsel makalelerin içerik analizi. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 1(3), 173-204.
- Tanç, A. & Gökoğlan, K. (2015). The impact of environmental accounting on strategic management accounting: A research on manufacturing companies. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 5(2), 566-573.
- Taqi, M., Rusydiana, A. S., Kustiningsih, N., & Firmansyah, I. (2021). Environmental accounting: A scientometric using biblioshiny. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 11(3), 369-380.
- Yalçın, A. & Sarıgül, S., (2021). Yeşil pazarlama ve yeşil muhasebe konularının görsel haritalama tekniğine göre bibliyometrik analizi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 56(1), 304-328.
- Zheng, Y., Yu, H. & Zhang, Y. A. (2022). Bibliometric review on carbon accounting in social science during 1997–2020. *Environ Sci Pollut Res*, 29, 9393–9407.doi:10.1007/s11356-021-17600-5